

ומיד ממש ברגע זה ובמקום זה (אפילו אם זה מצב דלילה, "הבאים מצרימה"), כך שהרגע האחרון דהגלות והנקודה האחרונה דהגלות נעשים רגע ראשון ונקודה ראשונה דגאולה,

ומ"ימי חייד" בזמן הזה ובמקום הזה, בלי שום הפסק כלל ח"ו (אפילו אם הוא כבר למעלה משבעים שנה וכיו"ב), עובר כאו"א מישראל מיד – בתכלית השלימות, "ראובן ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין"⁴, בהמשך ד"כל ימי חייד" בימות המשיח, וחיים נצחיים שיהיו אז.

ובנוגע לפועל הכוונה היא, שהעבודה דבנ"י עתה צריכה להיות "להביא לימות המשיח", גלות כבר תיכף בפועל איך שהמצב ד"הבאים מצרימה" בגלות הוא באמת מצב ד"גאולת ישראל", עי"ז שמתכוננים בעצמם ומכינים אחרים למצב ד"ימות המשיח".

כולל ובמיוחד – בקשר עם יום ההילולא דהרמב"ם – ע"י שמתחזקים ומוסיפים בלימוד ספר משנה תורה להרמב"ם . . ובפרט – בספר הרמב"ם עצמו – הלכות מלך המשיח⁵, בשני הפרקים האחרונים דהלכות מלכים בסיום ספר משנה תורה.

ונוסף ללימודו בזה, להשפיע גם על עוד בנ"י מסביבתו, אנשים נשים וטף, באופן ד"והעמידו תלמידים הרבה"⁶, ומהם יראו וכן יעשו רבים.

ויהי רצון, שע"י עצם ההחלטה בדבר יקבלו תיכף ומיד את השכר, הקיום בפועל של דברי הרמב"ם בסיום ספרו⁷, שלאחר שישנו כבר ה"מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו . . ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחם מלחמת ה" – שאז "בחזקת שהוא משיח" – שכבר יהי' מיד "משיח בודאי", עי"ז ש"עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל . . ויתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד כו".

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

שמות

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כא

(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי

"מכון לוי יצחק"

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושמונה לבריאה

און נוסף צו דעם אייגענעם לימוד בזה, זאל מען זען אויך משפיע זיין אויף אַנדערע אידן אַרום זיך, אנשים נשים וטף, באופן פון ״והעמידו תלמידים הרבה״⁶, ומהם יראו וכן יעשו רבים.

ויהי רצון, אַז דורך דער עצם החלטה בדבר זאל מען תיכף ומיד באַקומען דעם שכר, דער קיום בפועל פון דברי הרמב"ם בסיום ספרו⁷, אַז לאחרי וואָס מ'האַט שוין דעם ״מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו״. ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחם מלחמת ה" – וואָס ער איז ״בחזקת שהוא משיח״ – זאל ער שוין גלייך ווערן ״משיח בודאי״, דורך דעם וואָס ״עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל״. ויתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד כו".

(משיחות ש"פ שמות, כ"א טבת תשנ"ב)

כמדובר ריבוי פעמים דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שנוסף ע"ז שכבר ״כלו כל הקיצין״¹, כבר עשו בני תשובה, וסיימו הכל, כולל גם – ״לצחצח הכפתורים״, וצריך רק שהקב"ה יפתח את עיניהם של בני שיראו שהגאולה האמיתית והשלימה כבר ישנה, ויושבים כבר לפני שולחן ערוך, בסעודת לויתן ושור הבר² וכו' וכו'.

מזה מובן . . בדורנו זה ובזמננו זה, לאחרי שכבר סיימו הכל (כנ"ל), ישנה הבטחה גמורה בתורה, שבטח יהי ״(תזכור יום צאתך ממצרים) כל ימי חיך . . להביא לימות המשיח״³,

ובפשטות – שלא זקוקים להפסק ח"ו בין ״כל ימי חיך״ ו״ימות המשיח״ (כמו שהי' אצל בני בכל הדורות שלפני דורנו זה), אלא ״כל ימי חיך״ דכאו"א מישראל, חיו הגשמיים כנשמה בגוף, כוללים בפשטות (גם) ״ימות המשיח״ בלי הפסק, מכיון שהגאולה באה תיכף

(6) אבות פ"א מ"א.
(7) הלי' מלכים ספי"א.

שהוא חכם ומתנהג כראוי, משום שיש לו מדות טובות, או משום שהבן זהיר ביותר בכיבוד אב. אהבה כזאת היא אהבה הנובעת מסיבה והגיון.

אבל אהבת האב לבנו הקטן, היא אהבה עצמונית. כי הבן הקטן איננו מושלם בשכל או במדות. ויותר מכך – גם כאשר הילד מצייט לאביו ומכבדו, אין זאת עקב מעלת הבן, אלא זהו ענין עצמותי בבן, כי הוא חש שזהו אביו. ולכן אהבת האב לבנו איננה משום ההגיון ומשום מעלת בנו, אלא זוהי אהבה עצמונית משום שהוא בנו, שהאב והבן הם עצם אחד⁷, ומשום כך הוא אוהבו.

אצל בן גדול, למרות שגם הוא עצם אחד עם אביו, הרי משום שקיימת גם אהבה הנובעת מטעמים הגיוניים, היא מכסה על האהבה העצמותית הקיימת ביניהם.

ואילו בן קטן, שאין כלפיו אהבה הנובעת מסיבה הגיונית, הרי אהבה עצמונית היא גלויה, ולכן האב ״אוהב את הקטן יותר מכולן״.

ג. שני סוגי אהבת הקדוש-ברוך-הוא לישראל

כשם שהאהבה בין האב לבן כאן למטה, כך היא כביכול גם למעלה בין הקדוש-ברוך-הוא – ״אבינו שבשמים״ – לבין ישראל – ״בנים למקום״,

ואדרבה: האהבה העצמותית של ההורים לילדיהם נובעת מהאהבה העצמותית של הקדוש-ברוך-הוא לישראל⁸, ולכן מובא משל

(7) ראה בארוכה ס' הערכים חב"ד ערך אהבה ע' רמג ואילך. וש"נ.
(8) ראה גם לקו"ש [המתורגם] ח"ו ע' 8 והערה 33 שם (סה"מ מלוקט ח"ד ע' עא). ולהעיר מד"ה כי נער ישראל שם.

א. ״בני בכורי ישראל״

בפעם הראשונה שבה נקראים ישראל בתורה ״בנים״ למקום – וזאת בפרשתנו – נאמר בפסוק ״בני בכורי ישראל״. ״בכורי״ ״לשון גדולה״².

אך בכמה מאמרי חז"ל³ כורכים את מעלתם של ישראל כ״בנים״ עם ענין הקטנות, שישאל הם כבן קטן. – ״נער ישראל ואוהבהו״⁴, ומביאים על כך משל למלך ״שהיו לו בנים הרבה והיה אוהב את הקטן יותר מכולן״⁵.

יש להבין:

כיון שהאהבה לבן קטן היא ״יותר מכולן״, הרי, המעלה של ״בן״ קיימה יותר בגלוי אצל קטן מאשר אצל גדול, ומדוע מדגיש הפסוק בדברו של מעלת ישראל כבנים ״בני בכורי ישראל – לשון גדולה״?

ב. האהבה לבן קטן – יותר מכולן

כדי להבין זאת יש להקדים ולבאר מדוע האהבה לבן קטן היא ״יותר מכולן״:

בן גדול, שכבר התפתח בשכל ובמדות וכדומה, הרי אהבת האב אליו איננה תמיד מעצם היותו בנו. האב יכול לאהבו גם משום

(* וסיום מס' ברכות (סעיף ו ואילך).
(1) ד, כב.
(2) רש"י עה"פ (לפי ״פשוטו״).
(3) ראה אגדת בראשית פ"ה, א. דב"ר פ"ה, ז. וראה לקו"א ואו"ת להח"מ בתחלתם. ובכ"מ בספריו.
(4) הושע יא, א. וראה בארוכה אוה"ת בשלח ע' שפב ואילך. ד"ה כי נער ישראל תרס"ו. ספר המאמרים תרע"ח ע' קנט ואילך.
(5) דב"ר שם.
(6) בד"ה כי נער ישראל שם (ע' תקנב). ובהוצאת תנש"א ע' (תקעו) מבאר שהאהבה לקטן היא אהבה עצמית. ע"ש. אבל הביאור שם הוא לענין אהבת הקטן סתם (גם לקטן שאינו בנו). והמבואר בפנים הוא – שגם האהבה עצמית דאב ובו היא יותר (בגילוי) בבן קטן מבין גדול.

מ'האָט שוין אַלץ פאַרענדיקט (כנ"ל), האָט מען די הבטחה גמורה אין תורה, אַז עס וועט זיכער זיין "תזכור את יום צאתך מארץ מצרים) כל ימי חיך . . להביא לימות המשיח"³,

ובפשטות – אַז מ'דאַרף ניט אַנקומען צו אַ הפסק ח"ו צווישן "כל ימי חיך" און "ימות המשיח" (ווי דאָס איז געווען באַ אידן בכל הדורות שלפני דורנו זה), נאָר "כל ימי חיך" פון יעדער איד, זיינע חיים גשמיים אַלס נשמה בגוף, זיינען כולל בפשטות (אויך) "ימות המשיח" בלי הפסק, וואָרום די גאולה קומט תיכף ומיד ממש ברגע זה ובמקום זה (אפילו אויב דאָס איז אַ מצב פון לילה, "הבאים מצרימה"), אַזוי אַז דער רגע האחרון פון גלות און די נקודה אחרונה פון גלות ווערט דער רגע ראשון און נקודה ראשונה פון גאולה,

און פון "ימי חיך" בזמן הזה ובמקום הזה, בלי שום הפסק כלל ח"ו (אפילו אויב ער איז שוין עלטער פון שבעים שנה וכיו"ב), גייט יעדער איד גלייך איבער – בתכלית השלימות, "ראובן ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין"⁴, אין דעם המשך פון "כל ימי חיך" בימות המשיח, און חיים נצחיים וואָס וועט דעמולט זיין.

ובנוגע לפועל מיינט עס, אַז די עבודה פון אידן איצטער דאַרף זיין "להביא לימות המשיח", צו שוין גלייך מגלה זיין בפועל ווי דער מצב פון "הבאים מצרימה" אין גלות איז באמת אַ מצב פון "גאולת ישראל", דורך דעם וואָס מ'גרייט זיך אַליין און מ'גרייט צו אַנדערע צו דעם מצב פון "ימות המשיח".

כולל ובמיוחד – בקשר מיט דעם יום ההילולא פון דעם רמב"ם – דורך מחזק זיין און מוסיף זיין אין לימוד ספר משנה תורה להרמב"ם . . ובפרט – אין ספר הרמב"ם עצמו – הלכות מלך המשיח⁵, אין די לעצטע צוויי פרקים פון הלכות מלכים בסיום ספר משנה תורה.

(3) ברכות יב, ב.

(4) ויק"ר פל"ב, ה. ו"שנ.

(5) כ"ה הכותרת בדפוס ויניצאה רפד. שי.

זה בתורת אמת לענין אהבת הקדוש־ברוך־הוא לישראל,

וכך באהבת הקדוש־ברוך־הוא לישראל יש שני אופנים ודרגות:

כאשר ישראל עובדים את ה', ונראית בגלוי מעלתם ביחס לכל האומות, אזי אהבת הקדוש־ברוך־הוא לישראל היא גם אהבה שמצד הטעם⁹ – בדומה לאהבה של האב לבנו הגדול.

ולכן מוצאים שהמדרש^{9*} מקשר את הפסוק "בני בכורי ישראל" למעשיהם הטובים של ישראל – "שבכרו מעשים טובים בפני הקדוש־ברוך־הוא על הר סיני", כי "בכוריי", לשון גדולה, מצביעה על מעלתם הגלויה של ישראל.

אך ישנה גם האהבה העצמותית של הקדוש־ברוך־הוא לישראל, אשר הם "חלק אלוקה ממעל ממש"¹⁰ (חלק מן העצם¹¹) – בדומה לאהבה של האב לבנו הקטן משום שהבן הוא בנו – שאהבה זו אינו תלויה בעבודתם של ישראל.

כנאמר במדרש¹², "כשם שבנו של אדם כשהוא תינוק קטן אם יחטא אין אביו מסלק עליו מפני שהוא קטן .. כך ישראל אפילו חוטאין בשגגה מעלה עליהם שהן כתינוק קטן".

ואהבה זו מתגלה כאשר ישראל נוהגים בעבודת ה' כבן קטן:

כאשר האדם חש שהוא בעל מעלה – שיש לו הבנה באלקות, אהבת ה' ויראת ה' וכו' – והרגשה זו גלויה אצלו, הרי גם אהבת הקדוש־ברוך־הוא אליו היא אהבה הנובעת מטעם, אשר מסתירה את האהבה העצמית.

(9) ויש בוז – המעלה, שעי"פ הטבע שהטביע הקב"ה באדם רוצה בקב שלו יותר מט' קבין של חברו (כ"מ לה, א).
9* מדרש משלי פ"ו, א. וראה שמור"ר פט"ו, כו.

(10) תניא רפ"ב.

(11) ראה בארוכה ד"ה זאת תורת הבית תרפ"ט (בסה"מ קונטרס ח"א) פ"ד ואילך.

(12) אגדת בראשית שם.

דוקא כאשר היהודי חש עצמו כקטן, ובלי להתחשב במעלותיו הרבות הוא "קטן" בעיני עצמו¹³, כתינוק קטן שאין לו שום מעלות גלויות, וממילא העבודה איננה מצד טעם ודעת, אלא מתוך קבלת עול

– בדיוק כקטן כפשוטו, שאחת מתכונותיו היא, שהוא בעל קבלת עול בטבעו, הוא מציית להוריו אף כאשר אין הוא מבין את הענין בשכלו –

הרי זה מעורר את גילוי האהבה העצמותית של הקדוש־ברוך־הוא לישראל.

ד. גדילת האדם – תוספת בגילוי האהבה

אך עדיין דרוש הסבר:

לפי האמור לעיל יוצא, שכאשר נשארים בעבודה רוחנית בדרגת "קטנות", מביאים לידי גילוי אהבה עצמותית. ואילו עבודתם של ישראל בתורה ומצוות באופן המבטא את מעלותיהם הגלויות של ישראל בשכל ובמדות, וממילא גם מעוררת את אהבת הקדוש־ברוך־הוא שמצד הטעם, הרי נגרם כיסוי של האהבה העצמית!

נכון אמנם, שכאשר נמצאים בדרגה של התבטלות וקטנות, אין המעלות הגלויות של ישראל מסתירות את האהבה העצמותית כדלעיל – אך זו אינה תוצאה ישירה של עבודת הביטול, שהתבטלות גורמת לאהבה עצמית. אלא שכאשר אין מסתכלים על המעלות הגלויות, יכולה האהבה העצמותית הקיימת מלכתחילה להתגלות, כי ההתבטלות מעלימה את המעלות הגלויות.

אך מכך שהקדוש־ברוך־הוא קבע שיגדלו מקטנות לגדלות, ותכונת הגדלות היא התפתחות האדם בשכל ובמדות וכו', הרי בוודאי אין הכוונה שהאהבה העצמותית

(13) כפירוש המהר"ז לדב"ר שם. וראה כלי יקר ויחי (מה, טז). שיחת עשרה בטבת תשמ"ב. ולהעיר מחולין פט, א.

תוסתר, ולכן מובן, שעבודת ה' הנובעת מתכונת הגדלות עצמה מביאה, כאשר היא לפי רצון ה', לתוספת וגידול גם בגילוי האהבה העצמותית.

ה. עבודת היהודי בשכל ובמדות היא מתוך קבלת עול

ההסבר לכך הוא:

עבודתו של היהודי בשכל ובמדות איננה ח"ו ההיפך מהתבטלותו כלפי הקדוש-ברוך-הוא, כי אם להיפך: זוהי תוצאה והמשך לכך. עצם העובדה שיהודי צריך לעמול ששכלו שלו יבין את חכמתו יתברך (התורה), ושבמדותיו שלו תהיה חיות ועריבות בתורה ובמצוות, נובעת משום שזהו רצון העליון¹⁴ והוא מתבטל לרצון ה' בכל.

וכדוגמת המוסבר¹⁵ לגבי הסיווג של המצוות למשפטים, עדות וחוקים, שזוהי חלוקה של תורה, שאפילו אם נאמר¹⁶ שאין הן נחלקות רק בטעמיהן, כח אם גם באופן קיומן^{16*}: „עדות” צריך לקיים כמצוות המעידות על ענינים מסויימים, ו„משפטים” יש לקיים גם מפני שההגיון מחייב – הרי עצם הדבר שמצוות שכליות מקיימות גם משום טעמן, צריך להיות מתוך קבלת עול. כלומר, משום שהקדוש-ברוך-הוא גור שקיים מצוות אלו יהיה גם משום הטעם ההגיוני שבהן.

(14) להעיר מתניא פל"ח (ג, סע"ב ואילך) לענין דביקות בה' וכונת המצוות.

(15) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ח ע' 134 ואילך. ועוד.
(16) כי קיום כל המצוות צ"ל מפני שהן „מצוות” ציווי ורצון ה' (סה"מ תרפ"ו ד"ה זה היום (ע' ג). ד"ה הוי' לי בעוורי תרפ"ו (בסה"מ קונס' ח"א) פ"ג, ובכ"מ).

וגם המבארים שאין מברכים על מצות שכליות הרי פירשו סברתם שאין לומר עליהן „אשר כל' וציוונו” כיון שאף א' לא נצטוונו השכל גזור עליהן לעשותן (ראה אנצק' תלמודית ח"ד ע' תקכה וש"ו).

(16*) ראה שמנה פריקים להרמב"ם פ"ו דמ"ש חז"ל (תוי"כ קדושים כ, כו) שאדם צ"ל „אפשי ומה אעשה אבי שבשמים גור עלי”, הוא דוקא במצות שמעיות (חוקים), ולא במצות שכליות. כי הרעות שהן רק גם מצד השכל צריך לומר ע"ז „אי אפשי”, וראה לקו"ש [המתורגם] חט"ז ע' 265.

יוצא, שהמעלות הרוחניות של היהודי (בשכלו ובמידותיו) אינן מעלימות ומחלישות את קטנותו והתבטלותו וקבלת העול שבו, כי אם להיפך: כאשר יהודי משתמש גם בשכלו ובמידותיו לעבודת ה' משום שכך ציוה הקדוש-ברוך-הוא, הרי הוא מוכיח בכך, שקבלת עול „גדלה” אצלו – היא לא נותרה כענין הנפרד מהתבטלותו, אלא היא חדרה אל כל כולו, עם כל כוחותיו.

ולכן, לא זו בלבד שמעלותיו אינן מכסות את האהבה העצמותית, אלא להיפך: הן „מגדילות” את גילוי האהבה העצמותית, כך שהיא תחדור אל האדם כולו.

ו. מעלת תלמיד חכם בהיותו חדור ביראת ה'

ענין זה, שעבודתו של היהודי בשכל ובמדות צריכה להיות תוצאה של קבלת עול, רמוז גם בכך שסיומה של המסכת הראשונה בגמרא – מסכת ברכות – עוסק במעלותיהם של תלמידי חכמים: „תלמידי חכמים אין להם מנוחה... ילכו מחיל אל חיל”¹⁷ .. תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר¹⁸ וכל בניך למודי ה'...”.

המסכת הראשונה של הגמרא מצביעה על ראשית העבודה הרוחנית, שזוהי קבלת עול¹⁹. וכנאמר בדברי הראשונים²⁰, שתחילת הגמרא היא במסכת ברכות, משום „ראשית חכמה יראת ה'”²¹, ומסכת זו עוסקת בקריאת שמע שהיא „יחודו של הקדוש-ברוך-הוא ולקבל עליו מלכות שמים ועול תורה והמצוות...”.

אך סיום המסכת, והרי „הכל הולך אחר

(17) תהלים פד, ח.

(18) ישעי' נד, יג.

(19) תניא רפמ"א.

(20) פסקי ריא"ו לברכות בתחלתם (הועתק גם בהגהה בהקדמת פיהמ"ש להרמב"ם). וראה גם מאירי בפתיחתו (קרויב לסופה) ובריש מס' ברכות.

(21) תהלים קיא, י.

(ה'תשנ"א), ר"ת (הי' תהא שנת) נפלאות אראנו.

ולכן, יש לעודד ולחזק את רוחם של בני"ע"י ההכרזה שהקב"ה אומר בכל יום באופן חדש ממש „פקד פקדתי אתכם”, ומשיח צדקנו „עומד אחר כתלנו”⁹, ו„הנה זה בא”¹⁰, ויש להתכונן לקבל את פניו ע"י ההוספה בקיום התומ”צ, כפס”ד הרמב”ם¹¹ (בעל יום ההילולא דכ”ף טבת, מוצש”ק זה) שע”י „מצוה אחת, הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה”.

(משיחות ש”פ שמות, י”ט טבת תנש”א)

(9) שה”ש ב, ט.

(10) שם ח. וראה שהש”ר עה”פ (פ”ב, ח (ב)).

(11) הל' תשובה פ”ג ה”ד.

נח.

מ'האָט שוין גערעדט מערערע מאָל דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, אַז נוסף אויף דעם וואָס ס'איז שוין „כלו כל הקיצין”¹, האָבן אידן שוין תשובה געטאָן, און מ'האָט שוין אַלץ פאַרענדיקט, כולל אויך – „צופוצן די קנעפלעך”, און מ'דאַרף נאָר האָבן אַז דער אויבערשטער זאָל אויפגעפּענען די אויגן פון אידן זיי זאָלן זען ווי ס'איז שוין דאָ די גאולה האמיתית והשלימה, און מ'זיצט שוין באַ דעם שולחן ערוך, בסעודת לויתן ושור הבר² וכו' וכו'.

דערפון איז פאַרשטאַנדיק. . בדורנו זה ובזמננו זה, לאחרי וואָס

(1) סנהדרין צז, ב.

(2) ראה ב"ב עד, ב ואילך. פסחים קיט, ב. ועוד.

הוספה בשורת הגאולה

יב.

לפי כל הסימנים שבדברי חז"ל עומדים אנו בסוף זמן הגלות, לאחר שכבר "כלו כל הקיצין"¹, וכבר עשו תשובה, ובלשונו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (לפני עשרות שנים) שכבר סיימו כל עניני העבודה, גם "צחצוח הכפתורים"², ועומדים מוכנים ("עמדו הכן כולכם") לקבל פני משיח צדקנו³.

* * *

גם לאחר קושי ואריכות הגלות האחרון במשך יותר מאלף ותשע מאות שנה (שלא בערך לגלות מצרים במשך מאתיים ועשר שנה) – מציאותם של "בני ישראל" היא בעצם למעלה מגלות, וכל רגע נוסף שנמצאים בגלות ה"ז באופן דהבאים מצרימה"⁴, "כאילו אותו יום נכנסו למצרים"⁵, ועומדים הם בתוקף האמונה והבטחון שתיכף ומיד יקיים הקב"ה הבטחתו "פקד פקדתי אתכם"⁶ בגאולה האמיתית והשלמה, ובפרט כששומעים ממש רבינו שבדורנו⁷, כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שכבר סיימו כל עניני העבודה ועומדים מוכנים לקבלת פני משיח צדקנו, ועאכו"כ לאחר שישנה גם השלימות דארבעים שנה, "נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"⁸, ועומדים בשנת ה"א

(1) סנהדרין צו, ב.

(2) שיחת שמה"ת תרפ"ט.

(3) ראה "היום יום" ט"ו טבת. ובכ"מ.

(4) שמות א, א.

(5) שמו"ר ריש פרשתנו (פ"א, ד). תנחומא שם ג.

(6) שמות ג, טז.

(7) ראה ב"ר פנ"ו, ז: "אין דור שאין בו כמשה". וראה זח"ג רעג, א. תקו"ז ת"ס (קיב,

רע"א. קיד, רע"א). תניא פמ"ד. שם אגה"ק ביאור לסי' ז"ך בסופו.

(8) תבוא כט, ג.

לקוטי

שמות

שיחות

החיתום²², עוסק דווקא במעלתם של תלמידי חכמים, לימוד התורה וההבנה. ויותר מכך: מעלתם היא בכך ש"אין להם מנוחה .. ילכו מחיל אל חיל", שזהו היפך מקבלת עול, אשר בה אין צריכים לחול שינויים²³.

הרמז בכך הוא, שהסיום והשלימות של ה"מסכת" – העבודה הרוחנית – של קבלת עול הוא דוקא כאשר היא חודרת גם לשכל האדם, ואף לשכל כפי שהוא בשלימותו, הבנת התורה. כאשר כל עניניו כתלמיד חכם הם חלק ממסכת ברכות, חדרים ברכות ה', כביטוי של קבלת עול עצמו.

ז. "בניך" – לימוד התורה מתוך התבטלות

איחוד זה בין קבלת עול – המבטא את המעלה העצמית של היהודי כבנו של הקדוש-ברוך-הוא, כדלעיל בסעיף ג' – עם המעלות הגלויות (שכל ומדות וכדומה), נרמז גם במאמר שבסיום המסכת עצמו – "וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך, אל תקרי בניך אלא בניך":

פסוק זה כולל שני ענינים: (א) "וכל בניך למודי ה' – משמעות המילה "בניך" כאן היא כפשוטה²⁴. (ב) "ורב שלום בניך" – על המילה "בניך" כאן אומרת הגמרא "אל תקרי בניך אלא בניך", תלמידי חכמים הבונים את העולם הם, "מרבנים שלום בעולם".

הסיבה בפשטות, לכך שהגמרא מצטטת את תחילת הפסוק היא רק כדי להוכיח (א) שהפסוק מדבר אודות "לימודי ה'" – תלמידי חכמים²⁵, (ב) את המילה "בניך" בפעם השניה דורשים "אל תקרי בניך אלא בניך, משום שכבר נאמר לפני כן "בניך"²⁶.

(22) ברכות יב, א.

(23) תו"א ויקהל פט, ד. ולהעיר מתו"א (מד, א) – שענין ההודאה הוא בחי' דומם.

(24) שהרי הלימוד הוא מ"בניך" הב', כדלקמן.

(25) ראה רד"ק ומצודות עה"פ.

(26) וא"כ הול"ל "ורב שלומם" (ש"ה חלק תושבע"פ תג, ב. עץ יוסף לע"י ברכות שם).

ביתר עמוקות ניתן לומר, שהמילים "וכל בניך למודי ה' מהוות גם הסבר למדרש "אל תקרי בניך אלא בניך":

ידוע²⁷, שאכן הלימוד של "אל תקרי .. אלא .." אינו שולל את המשמעות הרגילה של "תקרי", אלא מהוות תוספת לו. כך בענייננו, גם לאחר הלימוד "אל תקרי בניך אלא בניך" נשארת גם המשמעות של "בניך" כפשוטה.

משמעות הדברים בעבודת האדם היא: תלמידי חכמים הם "בניך" – "מרבנים שלום בעולם", רק כאשר הם לומדים באופן של "בן" – "בניך", והרי מעלת הבן היא בעיקר של בן קטן, כאשר הלימוד הוא מתוך קטנות²⁸ והתבטלות²⁹.

מהו הקשר בין התבטלות לבין לימוד? הם נגודים זה לזה! לכן מקדים הפסוק ואומר "וכל בניך למודי ה'".

הענין של "למודי ה'" אינו מעלה של ישראל כשלעצמה אלא היא באה עם "בניך". בהיותו "בנו" של הקדוש-ברוך-הוא – כאשר עצם היהודי מאוחד עם אלקות – נגרם ממילא שכל עניני האדם מאוחדים עם אלקות – שכלו הוא לצורך "למודי ה'", למען לימוד תורה, מדותיו הן אהבת ה' ויראת ה' וכדומה – וממילא "וכל בניך למודי ה'": עצם היותם "בניך מביאה אותם לידי "למודי ה'".

ולפיכך, גם כאשר עוסקים בלימוד התורה – שאז קיים בגלוי גם הענין של "בניך", ולא

(27) ראה ס' הליכות אלי ס"ג. ועיין מו"נ ח"ג פמ"ג. שו"ת הרדב"ז ח"ג תשובה אלף סח (תרמ"ג). אנצקלופדיא תלמודית ח"ב מע' אל תקרי.

(28) ראה בארוכה לקו"ש [המתורגם] ח"ט ע' 42 ואילך. וע"ש, שזהו הטעם אשר: (א) לימוד התורה ישנו (ומה"ת) גם בקטן. (ב) הציווי על לימוד התורה לגדולים נכלל בהציווי "ושנתם לבניך". וראה שם (סעיף ז) הפירוש במאמר המשנה (אבות פ"ד מ"כ) "הלומד (תורה) יצד כו". (29) ובוה יובן מה שמביא (בברכות שם) רא"י מהכתוב (תהלים קיט, קסה) "שלום רב לאוהבי תורתך" – שהו"ע התורה שבאה ע"י הקדמת עבודת התפלה, שע"ז מרגיש את נותן התורה, האלקות שבתורה (סד"ה שלום רב תש"ד. נת' בלקו"ש [המתורגם] חט"ו ע' 339 ואילך).

רק „בניך“ (אל תקרי בניך אלא בוניך) – הרי הבסיס הוא „בניך“ – להיות בן לקדוש־ברוך הוא, דבר המתבטא בקטנות והתבטלות, כדלעיל.

ח. תוכנות הלימוד אצל הילד

ויש לומר, שרואים בכך דבר נפלא:

כשם שאת המעלה העצמותית של היהודי כ„בנו“ של הקדוש־ברוך הוא מבארים באמצעות משל של היחס בין אב לבנו הקטן בגשמיות –

כי האהבה העצמותית של ההורים לילדיהם נובעת מהאהבה העצמותית של הקדוש־ברוך הוא (אבינו) לישראל (בנים), כדלעיל –

כך ניתן לבאר באמצעות משל זה גם את הפרט של „וכל בניך למודי ה“ , שהיותם „בניך“ גורמת למעלה של „למודי ה“:

מקומו של ענין זה אצל ישראל, בני הקדוש־ברוך הוא, נובע ענין כזה גם לגבי בן קטן כפשוטו, שאצל בן קטן אין קיימות רק התוכנות של קטנות והתבטלות, אלא של לימוד:

ניתן לראות בבירור, שילד שואל ומתעניין בכל הסובב אותו – הוא תמיד דורש לדעת „מה“ ו„מדוע“. ואם אינו מקבל תשובה המספקת אותו, הוא שואל שוב ושוב.

יותר מכך: גם מעלת תלמיד חכם המובאת במאמר הראשון שבסוף מסכת ברכות – „תלמידי חכמים אין להם מנוחה .. ילכו מחיל אל חיל“ קיימת בגלוי אצל תינוק קטן. כפי שרואים בבירור שילד בריא אינו נח ואינו נשאר זמן רב באותו מקום, והוא תמיד מתנועע ומחפש עיסוקים שונים וכדומה.

יותר מכך: תוכנות אלו קיימות אצל ילדים במדה רבה יותר מאשר אצל מבוגרים, אצל ילדים זהו ענין טבעי, שלא כאצל מבוגרים.

ויש לומר, שההסבר הפנימי לכך הוא: כיון שהענין של „וכל בניך“ מביא לידי „למודי ה“,

לכן קיימות התוכנות של „למודי“ גם אצל „בנים“ כפשוטם. וכיון שאצל ילד הענין של „בניך“ גלוי יותר, לכן גם התוכנות של „למודי“ גלויות יותר אצלו.

ומכך שענין זה קיים אצל ילדי ישראל, הוא מגיע³⁰ גם לעולם כולו, שכך הוא אופיו הטבעי של כל ילד³¹.

ט. „בני בכורי“ – המעלה העצמית גלויה

לפי כל האמור לעיל ניתן להבין את הנאמר בפסוק „בני בכורי ישראל“ – למרות שמעלתו של „בן“ גלויה יותר אצל בן קטן, ואשר משום כך מושלים ישראל במספר מקומות לכן קטן:

מעלותיהם הגלויות של ישראל, שמשום כך הם מכונים „בכורי – לשון גדולה“, אינן נפרדות ממעלתם העצמית כ„בנים“ של הקדוש־ברוך הוא, אלא להיפך: השלימות של מעלתו העצמית של יהודי כבן לה' היא כאשר הדבר בא לידי ביטוי גם במעלות הגלויות, כדלעיל.

כאשר רוצים לבטא את אהבה העצמית של הקדוש־ברוך הוא לישראל כשלעצמה משתמשים במשל של אהבת האב לבנו הקטן, כי אצל בן קטן האהבה העצמית גלויה באופן טבעי, שהרי אהבת האב לבנו הקטן, שאין בו מעלות גלויות, מתעוררת אהבת האב גם לפי ההגיון, וזה מסתיר באופן טבעי את האהבה העצמית.

רק על ידי מאמצים ועמל מיוחדים אפשר להגיע לידי כך, שבכל זאת תישאר האהבה העצמית בגלוי, עד כדי כך, שהמעלות

30) ובפרט – בכדי שתהי' הבחירה ביהדות ותומצ' – חפשית.

31) ויש לומר, שמטעם זה תוכנות אלו הן בילדי ישראל יותר מבאריה. ועי' משנ'ת לענין האהבה העצמית של הורים לבנם ושל בן להוריו, שהיא בישראל יותר מבאריה, לפי ששרש אהבה זו היא אהבת הקב"ה לישראל ואהבת ישראל להקב"ה (ראה לקו"ש וסדה"מ מלוקט) שבהערה 8.

הגלויות אף תחזקנה את גילוי האהבה העצמית של ישראל כבנים חדורה בהם ונעשית כל מציאותם של ישראל בכל הפרטים.

אך כאשר רוצים לבטא את מהות עם ישראל משתמשים בתואר „בני בכורי“, בדומה ל„וכל בניך למודי ה“, המצביע³² על כך, שהמעלה

(משיחות ש"פ בלק וכו' מנחם אב תשמ"א)

לנשמע קראת להם בני בכורי, וברשי"ש: לקבל עולך מאהבה.

32) להעיר משבת (פט, ב) „בשעה שקדימו לפניך נעשה

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו ורבינו

מלך המשיח

ויהי'ר שע"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח

לעולם ועד